T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/778
KARAR NO : 2022/136
KARAR TR : 28/02/2022

ÖZET: Davacının taşınmazında baraj yapım çalışmaları sırasında ve sonrasında değer azalışına neden olunduğundan bahisle hizmet kusurundan kaynaklı maddi zararın tazmini istemiyle açılan davanın İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Ş..A
Vekili : Av. İ.V
Davalı : DSİ Genel Müdürlüğü
Vekili : Av. N.A.Ç

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, Deriner Barajının yapım çalışmaları sırasında ve baraj gölünün su tutumundan sonra davacının maliki olduğu taşınmazının ekonomik bakımdan sürekli şekilde kullanılamaz hale geldiğinden bahisle, taşınmazın kamulaştırılması ve zararın giderilmesi talepli başvurunun reddi üzerine, davalı kurumun hizmet kusurundan kaynaklı maddi zararın ve taşınmaz değerinin tazmini talebiyle idari yargı yerinde tam yargı davası açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. Rize İdare Mahkemesinin 04/01/2019 tarihli ve E.2016/1094, K.2019/7 sayılı kararı ile,*"davacıya ait taşınmazda hizmet kusuru nedeniyle taşınmazda meydana gelen değer azalışına karşılık 27.594,84-TL maddi tazminatın tahsiline"* karar verilmiştir.

3. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 01/07/2019 tarihli ve E.2019/670, K.2019/977 sayılı kararı ile; *"davalı idareye yapılan başvurunun taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin olduğu ve Kamulaştırma Kanunu'nun 12. maddesi kapsamında kısmi kamulaştırmanın yapılıp yapılamayacağına dair uyuşmazlığın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği"* gerekçesiyle, istinaf başvurusunun kabulü ile istinafa konu kararın kaldırılmasına ve yargı yolu yönünden karar verilmek üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar verilmiştir.

4. **Rize İdare Mahkemesinin 09/08/2019 tarihli ve E.2019/516, K.2019/523 sayılı kararı**ile; Bölge İdare Mahkemesince verilen kaldırma kararı ve gerekçesi uyarınca, davanın görev yönünden reddine karar verilmiştir.

5. Samsun Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesinin 27/02/2020 tarihli ve E.2019/1691 K.2020/244 sayılı kararı ile, istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak reddine karar verilmiş ve böylelikle idari yargı yerinde verilen görevsizlik kararı kesinleşmiştir.

6. Davacı vekili, bunun üzerine adli yargı yerinde tazminat davası açmıştır.

B. Adli Yargıda

7. **Artvin Asliye Hukuk Mahkemesinin 24/02/2021 tarihli ve E.2020/168, K.2021/125 sayılı kararı** ile; *"idarenin hizmet kusurundan kaynaklı zararın tazmini davasının idari yargı yerinde görülmesi gerektiği"* gerekçesiyle yargı yolunun caiz olmaması sebebiyle davanın usulden reddine ve kararın kesinleşmesini müteakip dosyaların Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

8. Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesinin 26/10/2021 tarihli, E.2021/1934, K.2021/1193

sayılı kararı ile, istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar verilmiş ve böylelikle adli yargı yerinde verilen görevsizlik kararı kesinleşmiştir.

9. Kararın kesinleşmesini müteakip görevsizlik kararlarına konu dava dosyaları, Artvin Asliye Hukuk Mahkemesinin 22/11/2021 tarihli ve 2020/168 Esas sayılı üst yazısı ile, görevli yargı yerinin belirlenmesi talebiyle re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

10. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesinde de, idarenin eylem ve işlemlerinden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan davalar tam yargı davası olarak tanımlanmıştır.

11. İdari işlem ve eylemlerden doğan zararların tazmini taleplerinin de 2577 sayılı Kanun'un 12. ve 13. maddeleri uyarınca, idari yargı yerlerinde açılacak tam yargı davalarına konu edilmeleri gereklidir.

12. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 21/3/2018 tarihli ve 7103 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile değişik 12. maddesinin altıncı fıkrası şöyledir:

> *"Baraj inşası için yapılan kamulaştırmalar sonunda kamulaştırma sahasına mücavir taşınmaz mallar, kamulaştırma işleminin tamamlandığına ilişkin ilanın indirildiği tarihten itibaren bir yıl içinde sahiplerinin yazılı başvurusu üzerine çevrenin sosyal, ekonomik veya yerleşme düzeninin bozulup bozulmadığı, ekonomik veya sosyal yönden yararlanılmasının mümkün olup olmadığı yönlerinden ilgili valilikte kurulan komisyon tarafından incelenir. Komisyonca yapılan inceleme sonucunda çevrenin sosyal, ekonomik veya yerleşme düzeninin bozulduğuna ve taşınmaz maldan yararlanılmasının mümkün olmadığına karar verilmesi halinde taşınmaz mal kamulaştırmaya tabi tutulur. Taşınmaz mal sahibinin bu kapsamda açacağı davalarda ilgili valilik komisyonuna başvurulması dava şartıdır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin hususlar Cumhurbaşkanınca yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir. Bu suretle kamulaştırılan mücavir taşınmaz mallar hakkında 22 nci ve 23 üncü maddeler uygulanmaz. İdare, bu taşınmaz mallar üzerinde imar mevzuatı hükümlerini de göz önünde tutarak dilediği gibi tasarrufta bulunabilir ve gerektiğinde Hazineye bedelsiz olarak devredebilir."*

B. Yargı Kararları

13. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 11/02/1959 tarihli, E.1958/17, K.1959/15 sayılı kararının, III. Bölümünde şöyledir:

> "*İstimlâksiz el atma halinde amme teşekkülü İstimlâk Kanununa uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.*
>
> *Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan ve projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.*
>
> *Yapılan işlerin plan veya projeye aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.*
>
> *Bu bentte anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur*"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

14. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 28/02/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, idari ve adli yargı yerleri arasında anılan Kanun'un 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari ve adli yargı dosyalarının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olmasa da son görevsizlik kararını veren mahkemece re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin işlemlerde başkaca bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

15. Raportör-Hakim Murat UÇUR'un davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

16. Dava, Artvin İli, Merkez İlçesi, ... Köyünde bulunan ... ada ve ... sayılı parseldeki taşınmazının idarece yapılan Deriner Barajı nedeniyle ekonomik bakımdan sürekli şekilde kullanılamaz hale geldiğinden bahisle, taşınmazın kamulaştırılması ve zararın giderilmesi talepli başvurunun reddi üzerine, davalı kurumun hizmet kusurundan kaynaklı maddi zararın ve taşınmaz değerinin tazmini talebiyle açılmıştır.

17. İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerince çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

18. Olayda, ilk olarak idari yargı yerinde açılmış olan davada yapılan keşif sonucu alınan ve hükme esas alınan bilirkişi raporunda, özetle; *"dava konusu taşınmazda baraj gölünün su dolmasıyla birlikte duraylı heyelan kütlesinin kısmen hareketlendiği ve taşınmazda heyelanlara sebebiyet verdiği, bunun yaya ulaşımını olumsuz etkilediği, taşınmazda ikameti tehlikeli hale getirdiği, sulu tarım yapma imkânını zorlaştırdığı ve bu durumun davacının taşınmazını sürekli kullanılamaz hale getirmemekle birlikte değer azalışına neden olduğu, taşınmaza fiilen el atılmadığı"* tespit edilmiştir.

19. 2942 sayılı Kanun'un yukarıda anılan *"Kısmi kamulaştırma"* başlıklı 12/6. maddesinde, *"baraj inşaatı için yapılan kamulaştırma sonucunda kamulaştırma sahasına mücavir taşınmaz malın çevrenin sosyal, ekonomik veya yerleşim düzeninin bozulması, ekonomik veya sosyal yönden yararlanılmasının mümkün olmaması hallerinde sahiplerinin yazılı başvurusu üzerine kamulaştırmaya tabi tutulur"* hükmüne yer verilmiş olup, somut olayda; dosyadaki bilgi ve belgelere göre, dava konusu edilen baraja mücavir taşınmazlarda sosyal, ekonomik ve yerleşme düzeninin bozulduğundan söz edilemeyeceği, malikin ekonomik ve sosyal yönden yararlanma imkanının ortadan kalkmadığı, yalnızca taşınmazda değer azalışına neden olunduğu, öte yandan baraj sahası kamulaştırmalarının da henüz tamamlanmadığı, kamulaştırmaların tamamlanmasından sonra yapılacak ilandan itibaren mücavir taşınmazların kamulaştırılması talebinde bulunabileceği, dolayısıyla uyuşmazlık konusu olayda kısmi kamulaştırma hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

20. Bu durumda dosya kapsamı, alınan bilirkişi raporundaki maddi tespitler ve taşınmazlara fiilen el atılmadığı olgusu birlikte dikkate alındığında, idarenin görevinde olan kamu hizmetini yürüttüğü sıradaki eyleminden veya eylemsizliğinden doğan zararın giderilmesine yönelik olarak davanın açıldığının kabulü gerekir.

21. Kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediğinin, hizmet kusuru ya da başka bir nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının yargısal denetiminin, idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davası kapsamında idari yargı yerlerince yapılacağı açıktır.

22. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Rize İdare Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGI YERİNİN GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Rize İdare Mahkemesinin 09/08/2019 tarihli ve E.2019/516, K.2019/523 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

28/02/2022 tarihinde OY BİRLİĞİ ile KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir TUNÇ	Nurdane TOPUZ	Ahmet ARSLAN